

KARTY PRACY

ĆWICZENIA dla dzieci z SPD

Workbook
nauczyciela

FORUM

Spis treści

Wstęp	5
Przyczyny SPD.....	6
Najczęstsze symptomy.....	6
Wybrane zasady pracy z dzieckiem.....	7
Jak wspierać rozwój dziecka?.....	8
Rozwiązania.....	9
Słowniczek.....	10
Antylopa	11
Biedronka	16
Dudek	21
Emu	26
Flaming	31
Hiena	36

Wstęp

SPD – to skrót od angielskiej nazwy *Semantic-Pragmatic Disorder*, czyli zaburzenie semantyczno-pragmatyczne. Dla lepszego poznania tej problematyki warto przytoczyć definicje najważniejszych pojęć.

Semantyka – dział językoznawstwa ogólnego, część semiotyki (ogólnej dyscypliny zajmującej się systemami znakowymi) badający problem znaczenia w języku, a także relacji formy znaku do treści oznaczanej w ujęciu synchronicznym i diachronicznym. Semantyka bada ponadto relacje między znaczeniem podstawowym wyrazu a jego znaczeniem w konkretnym wypowiedzeniu¹.

Pragmatyka – dziedzina językoznawstwa i filozofii języka zajmująca się z jednej strony kwestiami stosunków między znakami słownymi a interpretatorami (ludźmi je wypowiadającymi lub słuchającymi), które zachodzą w procesie komunikacji słownej, z drugiej – zależnością znaczenia wyrażenia od kontekstu, w którym są użyte. Inaczej mówiąc, pragmatyka bada sposoby posługiwania się mową przez ludzi (w szczególności rozumienie i interpretowanie wypowiedzi w zależności od kontekstu), a także mechanizmy niejawnego przekazywania i uzyskiwania informacji przez wypowiedź oraz mechanizmy jej rozumienia².

SPD charakteryzuje się przede wszystkim poważnymi trudnościami w rozumieniu i używaniu mowy (np. nierozumienie tekstu, przenośni, żartów) oraz opóźnieniem w jej rozwoju. Deficyty w innych dziedzinach, np. zachowanie, sprawność fizyczna, ale przede wszystkim w kontaktach społecznych, są zwykle mniejsze niż w zespole Aspergera lub autyzmie dziecięcym³.

Zaburzenie semantyczno-pragmatyczne zalicza się do zaburzeń ze spektrum autyzmu i często określa się jako „zewnątrzne spektrum autyzmu”. Ogólnie ujmując, jest to zaburzenie zdolności komunikacji uniemożliwiające przetwarzanie całości otrzymywanych informacji.

Powiązane jest z autyzmem, ponieważ dotknięte nim dzieci mają problemy w trzech sferach aktywności:

- kontaktach międzyludzkich,
- zdolnościach językowych,
- używaniu wyobraźni.

Osoby mające kłopoty z przetwarzaniem informacji najczęściej nie są w stanie zrozumieć, co w danym momencie należy powiedzieć. Mogą się wtedy wydawać niegrzeczne i zbyt gadatliwe. Dzieci z SPD nie potrafią uchwycić żartów słownych, aluzji, analogii, metafor, sugestii. Bywa, iż opowiadają godzinami o swoich ulubionych książkach,

¹ [https://pl.wikipedia.org/wiki/Semantyka_\(j%C4%99zykoznawstwo\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Semantyka_(j%C4%99zykoznawstwo))

² <https://pl.wikipedia.org/wiki/Pragmatyka>

³ https://pl.wikipedia.org/wiki/Zaburzenie_semantyczno-pragmatyczne

filmach czy zwierzętach. Niektóre zainteresowania mogą stać się nawet obsesyjne. Dzieci chcą być odbierane z entuzjazmem, a nie potrafią wyczuć, kiedy inne osoby nie mają ochoty ich słuchać.

Przyczyny SPD

Zaburzenie semantyczno-pragmatyczne najczęściej jest uwarunkowane genetycznie. Z najnowszych badań wynika, iż może być powiązane z innymi zaburzeniami genetycznymi. Zapewne jest to problem złożony. Wiadomo na pewno, że zaburzenie komunikacji przydarza się znacznie częściej chłopcom niż dziewczynom.

Najczęstsze symptomy

Dzieci z zaburzeniami semantyczno-pragmatycznymi mogą we wczesnych latach szkolnych zdradzać następujące objawy (nigdy wszystkie na raz)⁴:

- „dorosły” głos,
- płynna mowa, ale tylko podczas wypowiedzi na wybrane tematy,
- problemy z podawaniem konkretnych informacji dotyczących jakiegoś wydarzenia,
- brak właściwego kontaktu wzrokowego i mimiki,
- problemy z abstrakcyjnymi pojęciami („W przyszłym tygodniu...”, „Zgadnij...” itp.),
- niechęć do proszenia nauczyciela o pomoc,
- niechęć do zapraszania innych dzieci do zabawy,
- niegrzeczne i aroganckie zachowanie,
- tendencja do wprawiania innych w zakłopotanie,
- późne lub bardzo wczesne opanowanie umiejętności czytania, lecz bez zrozumienia,
- nadaktywność lub zbytnia bierność,
- trzymanie się sztywnych zasad i wymaganie tego od innych,
- samotnictwo lub zbytnia towarzyskość,
- nieporadność w grach zespołowych i zabawach grupowych,
- niechęć do tłumów,
- wyprzedzanie podczas jedzenia,
- nieporadność podczas spotkań towarzyskich (przerw, imprez itp.),
- problemy z niektórymi zdolnościami ruchowymi (pisanie, rysowaniem, jazdą na rowerze, ubieraniem się, grą w piłkę nożną itp.),
- nadwrażliwość na niektóre dźwięki lub smaki,
- kłopoty z koncentracją w środowisku, w którym się dużo dzieje.

Reasumując, należy zauważyć, że w funkcjonowaniu dzieci z SPD istotną rolę odgrywają: sprawność fizyczna, zachowania i relacje interpersonalne. Biorąc pod uwagę znaczenie tych dziedzin życia dla młodego człowieka, niezbędna jest wczesna specja-

⁴ F.J. Oregan, *Jak pracować z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych*, Wydawnictwo K.E. Liber, Warszawa 2005, s. 76–77.

listyczna pomoc. Brak właściwej pomocy może prowadzić do poważnych problemów szkolnych dziecka.

Wybrane zasady pracy z dzieckiem

Przewycięzania problemów z SPD dokonuje się na różne sposoby, w zależności od ich charakteru i przyczyn. Zazwyczaj trudności nasilają się wówczas, gdy dziecko rozpoczyna edukację szkolną.

Takie dzieci potrzebują przede wszystkim⁵:

- nauki poprzez praktyczne zadania,
- cichego i spokojnego środowiska pracy odwołującego się głównie do zmysłu wzroku,
- przewidywalności, która uspokoi ich obawy, np. wyraźnego sygnalizowania wszystkich zmian podczas lekcji,
- pracy w małych grupach, wzorów do naśladowania, specjalnych grupowych ćwiczeń komunikacyjnych,
- prostych poleceń wydawanych powoli, a nie bombardowania pytaniami i mało konkretnymi żądaniami – zamiast prosić „Posprzątaj”, powiedz „Schowaj zabawki do pudełka”,
- wystarczającej ilości czasu na odpowiedź, a niekiedy udzielenia odpowiedzi za dziecko, co może mu pomóc w zrozumieniu zagadnienia,
- pomocy w nawiązaniu kontaktów towarzyskich – specjalnych gier i zabaw, np. wcielania się w różne role,
- jasnych zasad zachowania, przedstawionych za pomocą zrozumiałego języka,
- częstego przypominania najważniejszych faktów w sposób pozytywny i wsparty bodźcami wizualnymi,
- wszystkich poleceń, wskazówek, wiadomości do rodziców, planów zajęć itp. podanych w postaci pisemnej,
- codziennego pisemnego kontaktu między szkołą i domem rodzinnym dotyczącego omawianych tematów i pomagającego rodzicom wspierać proces edukacyjny,
- ciągłego zachęcania i chwalenia.

Dodatkowe wskazówki dla nauczycieli i rodziców dzieci z SPD:

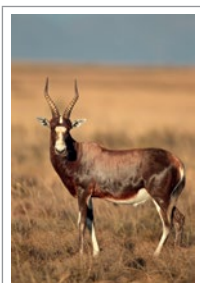
1. Zawsze akceptuj, doceniaj, chwal.
2. Zwracaj szczególną uwagę na pozytywne relacje.
3. Wyjaśniaj dziecku znaczenie wypowiedzi zawierających sarkazm, metafory czy żarty.
4. Próbuj dopasować swoje słowa do myśli dziecka.
5. Stosuj przewidywalne schematy zachowań i ostrzegaj dziecko o zmianach.
6. Upewnij się, że dziecko rozumie polecenia, pytając je o to, co ma zrobić.
7. Dawaj dziecku okazje do samodzielności.
8. Dopasuj proces edukacyjny do potrzeb dziecka.
9. Zrób użytek z nietypowych zainteresowań dziecka, zamiast je ignorować.

⁵ Tamże, s. 77–78.

Antylopa (patrz s. 9)

1. Przeczytaj uważnie tekst i zamaluj na czerwono wszystkie litery: „A, a”.

antylopa

A a

Antylopa jest zarozumiała
Z racji swego smukłego ciała.
Każdy mówi jej: „Ach co za nogi!”,
Każdy chwalił i uszy, i rogi.

W głowie jej się więc przewracało,
Gardzi teraz już zwykłą pochwałą,
Wszyscy życzą jej więc skromności,
Jeśli nadal przyjmować chce gości⁶.

2. Wybierz i podkreśl kolorem zielonym właściwą odpowiedź.

Antylopa jest:

- a) wysoka,
- b) miła,
- c) zarozumiała,
- d) sprytna.

Wszyscy życzą antylopie:

- a) zdrowia,
- b) szczęścia,
- c) radości,
- d) skromności.

⁶ L. Łącz., *Abecadło*, Ringier Axel Springer, Warszawa 2014, s. 2–3.

3. Korzystając z wybranego słownika języka polskiego, wyjaśnij znaczenie wyrazów.

- **zarozumiały:**

- **smukły:**

4. Rysuj po śladzie i pokoloruj obrazek.

